

מפסיק בנחיתו ועיי במחשבים שם. ואיך נדויד בלמנט הנכונה ודלו דהילוך וכן כל מעשה אחרת ליה הפסק.

(ה) גם משיב נשוי יגל יעקב שם, דכמו דהילוך היו הפסק היה מעשה אחרת ע"ש. הנה לבד ממה שכתבתי נסמוך דנחמט מורה או נרכב לנ"ע הילוך לא השיב הפסק עוד זאת, גם בין נרכב למצוה וכד"ל רבו החלוקים בזה ועיי מי"ב (כ"ח ח סק"ג) שם, באחרונים הסכימו דע"כ ההליכה לא השיב הפסק. ועיי גם כ"ח מס"פ לכל המחנה (שם סק"ג) שמיא דע"כ הנה פוסקים דס"ל דהליכה לא השיב הפסק. — יתר על כך גם הפוסקים דס"ל דהליכה השיב הפסק רבים מהם דע"כ לא משום דע"כ ההליכה היו הפסק אלא משום שינוי מקום, עיי מי"ב ומס"פ לכל המחנה ה"ל, ודע"כ גם אם הליכה היו הפסק, עושה מעשה והוא עומד במקומו ככתובה בלמנט נכונה ק"ש נדויד נודו לא השיב הפסק.

אם כי יודע אני מן ערכי וכו', הורה הוא ורלויה נכונה ה"ל יהו עדיהו, על ק לענני"ד מה שכתבתי נכון דנמקום הפסק מותר להפסיק ככתובה בלמנט נכונה ק"ש ומכש"כ בין נרכב לנרכב וכמשי"כ.

חילוקים שונים המחברים רבים. ואיך בקונטרסי הארכתי בענין זה ממקורות רבים והערותי שם מהא דלוחא בגמ' (פסחים י"א.) כי אחת רבנ"ה חבל דלויחורא וכו' א"ל רבנ"ה לברי בני וכו' א"ל שראיתו אח ר' יוחנן שאל כלו כו"ל הוא ר"י לסמוך עליו בפניו ושלא בפניו אח"כ לא ראה אותו לא חאלל בין בפניו בין שלא בפניו וכו' ע"ש. מפור' כי רבנ"ה א"כ כי אמר לבנו להחמיר שלא לאכול איברו גופי חבל ולא היה רשאי להחמיר על עצמו לפי שרא"ה א"ה ר"י חאלל. עוד הברירה מהא דלוחא (חלין ק"ג.) רבא חבל ר"ס לא חבל אקריבו לר"ס בהלמח מערה בגד וגו' אח"כ לקתי ד"י יוסף ח"ל דלמח משום דעברי אשמעתי דמר אקריין וכו' ופרשי' (ד"ה משום דעברי) שלא סמכתי על שמועתך שאמרת דמותר לזרעה מרנן לקבלה וכו' ע"כ"ל. גם בהלמח ממשיב במעניו יו"ט על הר"ש" (נכונה פ"ד ס"י י"ח א"ה ר') וחלקתי כמחש אגפין וליגתי גם למשיב נשוי"ה מעני' לדקה (כ"ח י') ובשוי"ה שלמח חיים (חיל"ט ס"י כ"ט) הש"י הגאון מהר"ה זאנגענפער ז"ל ולמשיב בהערות וביאורים שבראש הספר ה"ל (מדף כ' עד דף כ"ד). ואין עמי מספקה כע"כ לבאר ועוד חזון למועד בס"ד נעובה. — ועיי גם דרכי השו"ב (ס"י י"ז סק"מ"ב).

(ג) מה שחושש כי אולי החיר הרב דבר משום הפסק מרובה, — יודעים דברי מן החיים ז"ל נשוי"ה ח"כ (הלוח"ה ס"י ס"ה) צ"ח שלא הותר אלא משום הפסק מרובה. כי לא הותר אז אלא לנצל ביין ובני צ"ח משום הפסק אלא אחרים למה יקנו ממנו לבחילה וקבוצ יודאי שמתויב להודיעם וא"כ לא הודיעם ומכר סחם אפשר דהוי מיב בקמח וחומר. אך בשלא נמא"ש שום יין אחר וא"ל לנכור בלא יין ע"כ הורה לכל ד"ה לבעני נפש המחמירים על עצמם, ומי"מ נראה דלאו כל כמיוויבו להחמיר במקום מצוה ע"כ ע"ש. ולא נראה לעני"ד נטעם דעה מר ברי' מן הגאון נשוי"ה ח"ס (הלוח"ה סוסי ק"ב) שבסכים למה שהשולל הורה לאסור להשוות לשמוע ליל מלשיק שהוא ליל השעה בלא נדחה וכו' שם, ועוד קאמרי' א"כ ליו"ד להסוכר ש"כ לו זכות השחיטה ממה הקבלה שרי לשמוע משום פסידא דידה, להשוות מי גאמר חטא ושמוע משום פסידא דשוכר ע"ש. גם נשוי"ה שולל ומשיב (הלוח"ה ח"ב ס"י ק"פ) כ"ו, דהיכא דמחירין שניה דשונה במקום פסידא, א"ן להחיר רק לא שגיב לו הפסק ולא ליחודי אחר שא"ן לו לשויה דבר איסור כדי להליל חנייה מהפסק ע"ש, והוא ג"כ כסברה ח"כ ה"ל.

(ג) וראיתי נפיה (יו"ד ס"י ל"ח סק"ב) מניח דברי החיים אלו ומשיר עליהם, כי מהש"ה הגרשק"א סוסי"י מי"ב מבורר כי גם לנכר המוכר לאחרים מהירין בהפס"ה ודוחק למר דמיר"א בלא נמא"ש נכר אחר דאי"כ פשיטא ש"כ להקל משום צורך ה"כור ע"ש. — לעני"ד בס"ד אין סחירה מהש"י דעק"א לדברי החיים ה"ל. כי בעצת המוכר לאחרים גם החיים מודה שיכול למכור לאחרים גם נכר שאינו נכר רק משום הפס"ה. והיינו עממא, דרשותות שאין מתכשרות רק בהפס"ה שכיחא עוב"א וא"י אפשר להעב"ה להזכר מזה כי אי אפשר לו לדעת אחר יבצר שיבחר בו. ל"ן א"כ נאמר כי בהמה שאינה נכרה רק במקום הפס"ה אינה מותרת רק להעב"ה בעל הבהמה ואסור לו למכור ממנה לאחרים, אי"כ לא חמא"ל בן אדם שירצה להיות עבד כלל שברי כלמור רשותות שא"ן להכשירן רק במקום הפס"ה

העולה להלכה: (א) נמקום הפסק וכו"ל מותר נכונה בלמנט נכונה ק"ש ומכ"כ בין הפיקוס (א"ח א' ג'). — (ב) הילוך וכן מעשה אינם השונים הפסק בלמנט נכונה או מצוה (א"ח ג' ד'). — (ג) נראה בהכמה רוב האחרונים דהליכה לא השיב הפסק בע"כ, ודעה ק"ח"ס דה"י הפסק משום שינוי מקום, וממילא שא"ר מעשה ששוכר איתו במקומו גם לדעתם לא השיב הפסק כלל (א"ח ה'). וינא י"ש, פ"ז בשנ"ב ה' השל"ח.

סימן פט

רין איך לסמוך על הכשר רב מוסמך וירא ה' — המותר בהפסק מרובה אם מותר לכל ארם — רבר המותר רק שומר נפשו או בעל נפש יחמירו. — איסור שנחערב ביד עוב"ה אם נתבטל ומותר לקנותו. — ערכו איסור במזדב הנמכר בהכשר אם צריך לפרסמו ברכיב.

אחדש"ה" ושמ"ה פניהו מעסקי נטיין כמיסח הפנאי נדבר שאלחו בנוגע למיני אוכל המיוצרים בהשגחה רב מוסמך ומפורסם ונכשירו, א"כ א"כ המדקדק בלמח צ"ח שהוא אוכל יכול לסמוך על הכשר ההוא ולאכול אותו מותר בלי פקדוק או שעליו לשאל אח פ"י הרב המכשר על אופני ה"ה, כי במולדים כאלה נרכב פעמים בומר עצמו הרב על ביעול נכ"ו, הפסק מרובה, מבטל איסור לבחילה וכדומה והגני בזה להשיבו בקל"ה כמיסח הפנאי וכו' ינחני במע"ל עדכ"ש שלא חאלל ח"י בהלכה.

(א) אשר כוונת מעכ"ה שליט"א כי אולי אומך עצמו הרב על ביעול נכ"ו, — ועיי פ"ה (יו"ד ס"י קט"ז סק"י) א"כ רשאי בעל נפש להחמיר על עצמו צ"ח שלא מלינו שבהמירו בו אמוראי כגון ביעול נכ"ו או כלי שני או דהוי ח"י אפיקורסות וינא שכ"ו בהפסדו. ועיי דרכי השיב שם (ס"ק ק"ט)

דמי' נכון שהמכר יודיע מהלך מלך מדה חסודות
יכהקרה מאיסור לאו דלא חונו ע"ש. ועיי' בשו"ת פסקי חסודות
(סי' ר"ח) שמתחיל דבריו.

ז) ובשרית ביה שלמה (חוי"ד ח"א סוסי קפ"ה) מביא
דבריו דעיי' הבי"ל (אוח סי') ומתמה עליו שזו
מזי"ף וכוונתו, והוא מה קשה ביי"ג במקום שמחירין בהפס"מ,
נאמר שאסור למכרו לאחרים רק לשחוחו בעלמו וזה מן החיוב
והבי"ק מנואר בחרי"ד סי' ר"ד, ח"א דהולכי' אחר בעל השאלה
דאס יש לו הפס"מ מותר בין לו בין לכל העולם ע"כ ע"ש. —

ולפמ"ש (אוח ג') לחלק בין נשר ליון לקי"מ. וגם מדברי
החרי"ד לא מוכה להיפך, כי בחרי"ד לא קאמר רק דמקום
שהחירי בהפס"מ לא הותר משום דוחקא דנזרוא, אבל כשלא
דוחקא בלבד חיובא אלא שלא יהי אחרו דבר לנזור כלל שפיר יש
להחיר כל מה שמתור במקום הפס"מ, וכן מוכה להדיא בפ"ח
(חוי"ד סי' י"א סק"ג) שהתקתי לעיל (אוח ג') ע"ש. עכ"פ
גם דעה הנית שלמה הי"ק דעה החיים וס"ל דכל דהוי הפס"מ
לבעלים והותר לבעלים הותר לכל העולם כולו כמפורש בדבריו.

ח) יתר על כן גם במלכת דבר האבד שהחירו בחרי"מ
ובאבל מנואר בסי' ארחות חיים (בסיניקא סי' תקל"ז

אוח ג') בשם כמה אחרונים שלא רק לבע"כ שיש לו אחרו דבר
אבד החירו לעשוה מלאכה אלא גם אחרים מותרים לעשוה לו
בשכר, וכשם שהחירו לבע"כ ליתן מלאכה לפועל שאין לו מה
לאכול כך החירו לפועל שיעשה בשביל בע"כ בדבר האבד
וימ"ן לסי' חיי"א כלל ק"ו סי' ע' בשם הגרי"א ז"ל מתהב"ש
סי' תקל"ז סק"ז, שו"ת מהר"ם שיק חר"ה סי' רפ"ה ושד"ח
משרי חר"מ אוח י'. וכן מותר לאבל לעשוה מלאכה דבר אבד
של אחרים כמנואר בפ"ח חוי"ד סי' ש"פ סק"א ע"ש שבי' שכל אלה
חולקים על שו"ת כ"ס שהצרכי' (אוח ג'). ועיי' גם הגה"ר
ההרש"ם הגדול בסי' ארחות חיים הבי"ל (סי' תקל"ד אוח כ"ג)
שהולק ג"כ על השו"ת כ"ס הבי"ל וכן עוד שם (סי' תקי"ט
אוח ע"ו).

ט) והנה בכל אלה לא שייך לומר כי מדינת היחר גמור הוא
רק שהמחירין בפועל שיש לו לאכול וכן החמירו
בא"י דבר האבד כעין שכתבו השערי דעה והמהר"ם לענין
הפס"מ. ודו"ד בפועל שיש לו מה לאכול איסור גמור הוא
בחרי"מ ואפ"כ בפועל שאין לו מה יאכל מותר לכל אדם להי
מלאכה וכן בדבר שאינו אבד איסור גמור הוא לעשוה מלאכה
בין בחרי"מ ובין באבל ואפ"כ בדבר האבד מותר לכל לעשוה
מלאכה בע"כ בחרי"מ וכן מותר האבל לעשוה מלאכה אחרים.
אי"כ מכ"כ בדבר החומר משום הפס"מ מותר לידוה ולכל
העולם כולו, מהגר ועם בלמת היחר גמור הוא מדינת וכמ"כ
בשערי דעה והמהר"ם הבי"ל (אוח ר').

עוד הבאתי בקונטרסי בזה משר"ה דבריו מליכ"א (ח"ג סי' ז'
ד"ב ובמקום) ומשר"ה מתה ירו (חוי"ד סי' כ"ג)
שהולקים על החיים בזה, אלא שמאז נדפס סי' ליקוטי הערוה
חר"ה על שו"ת ח"ס ורזיהי בהערות לסי' ס"ב שמביאים
וע"ש משי"כ עוד בזה.

י) עכ"פ נדו"ד נראה שגם להחיים מותר לקנוה דווקא בדבר
שוודע בו שלא הותר רק משום הפס"מ אמרין שלא
יקנו אחרים ממנו אבל בא"י יודע למה לו להחזיק רישוה

בתינו כיצד שגא באשמה הענה ושלא בפשיטתו שהרי ח"א
טו להוצר מהם ואם נכ"כ יעטרך כל פסע למכור רוב רובה
של כל נכמה לעכו"ם — דהיינו הכל חוץ מחלק קטן שכוח
אובל בעלמו — יהי לו מה הפס"מ שלא יהי אפשר לו
עמוד בזה וכן הוא בכל ענה וענה, נמלא לא יהי נשר כשר
כלל. או שיעטרך הענה להשכ שגרו נגד הפס"מ וכאשר חדמן לו
נכמה כשרה שיכול למכור בשרה גם לאחרים יוסף על מחירה
כל מה שהפס"מ נכמתה מהר"ן לעכו"ם וגם להשכר כדי
פרנסתו, ינמלא יגוה הפס"מ לכל הקונים, והי"ל הפס"מ
לפועל ומותר.

ורק בין כאשר ע"י אחר כיצד מודמן בו איה לז מגע עכו"ם
או כ"ו יי"ג וכוונתו באופן שאין להחיר היין רק במקום
הפס"מ, בזה ס"ל להחיים שאין לאחרים ליקח ממנו לנחמיה,
כיון שאין זה מהרהש בהכרח וקרה רק כן בפשיטת בעל היין או
עכ"פ על ידי אי אחרותו, לכן גם אם נאמר שבכונן דא אין
לאחרים לקנוה ממנו, לא ימנע ע"מ משמיי' יין כשר ומלסחור
בו. וגם אם החרש אלא בותר אחד לא יחרש אלא האחרים,
על כן לא ילמח מזה שעה הדקא או הפס"מ אלא הקונים משאי"כ
בשנה ובשר כשר וכמ"כ.

ד) הוכחה נזכר מנזרחה ממה שראיתי בשו"ת שחילת יעקב
(סי' ע"ג אוח א') שזן בנכמה של שני שחפ"ן
אחד עשיר ואחד שני ומחירין בהבנה לשני משום הפס"מ אם
מחירין אורה גם נשעיר מה"כ גופא ח"ף דננ"ה ל"ה הפס"מ,
ומסיק דהכל מותר אפי' לנשיר וס"ים ע"ה, כי שאל אח חותנו
ז"ל הוא מן הגאון בעל מהר"ם שיק ז"ל והשיב לו בשם רבו
החיים ז"ל דלק"ב הוא הפס"מ ואין לחלקו ל"ה היינו העשיר
שאין לו הפס"מ אובלו הרי בהעשיר נגד אחר העני ומותר ע"כ
ע"ש. הרי להדיא כי החיים בעלמו מחיר שהק"ב ומכור לכל אדם
נכמה הכשירה רק משום הפס"מ, ובהכרח דוק בין כזה החיים
שאין לאחרים לקנוה ממנו, ובפס"מ שכתבתי ע"ש נכון לחלק
בתיבה. נמלא אין מתחוקא בדבר זה בין החיים והגרעק"א
כפי ש"כ הפ"ה שהצרכי' (אוח ג').

ה) אחר זמן מלאה בסי' גילוי דעה (פתיחה ל"ה עריפות אוח
ל"ה) שמביא בשם סי' ד"ק שחקר בזה, אור מחירין
לענה למכור לאחרים משום הפס"מ שלו הא לגבי הקונים ליכא
הפס"מ וכי דביע שא"ס עריף לענה והיי"ק השער ויהי דוחק
הקונים וגם שיענה הוא שיהא חסודות והגאון בעל סי' גילוי דעה
כי עליו דבריו דע"כ דמה פעמים אין דוחק עי"ז כלל ע"ש,
ולפמ"ש בסי"ד (אוח ג') יתח מאד.

ו) ועיי' עוד בסי' גילוי דעה (ש"ס) שהולק על החיים הבי"ל
(אוח ג') דכיון שבכל מקום שמחירין בהפס"מ
השיקר בהמחירין אלא דכלל הפס"מ מחמירים לחומרם בעלמא
(עיי' גילוי דעה שם אוח ל"ו) שמביא זה מהקדמה ספר חר"ה)
לכן נכ"כ דאיכא הפס"מ בותר לכל אדם וא"ל להודיע לקונים
האובלים מבשר סורכ"א גם אם אינע שאלה אחרת והותר משום
הפס"מ אבל על המורה להחיר שלא ימכרו מה שכותר רק משום
הפס"מ לתקפידים על נשר בלא סורכ"א ע"כ ע"ש. ועיי' עוד לו
בספרו שו"ת מהרש"ם (ח"ג סי' קל"ד ד"ה ותי"ט) משי"כ בזה.
— ובאמת כבר קדמו בעיקר דבריו הראול בשו"ת שערי דעה
(ח"א סי' קי"ז) והגאון המשיב הסכים לדבריו ומסיק ג"כ

ומשגיח להחולקים הרי נחמה הוחר גם לאחרים. — ועיי' עוד לקמן (אות) מה.

יא) ובין דגם להשערי דעה ומכרשים החולקים על החיים וס'ל דכל המחיר משום הפס'ים מותר לכל מימי מדינ' הם של המורכר או על הנותן להודיע להקונה או המקבל על כך ועב'י בני שודיעים בו שהוא מדקדק לחבול בשר בלא סירכא (עיי' אות ו') וגם נביח שלמה לא נמלא שחלוק ב"י (עיי' אות ז'), ובכך דמלאכה מוכיח ואכל (עיי' אות ח ט') בהכרח שהטובה המלאכה יודע שהפעל אין לו מה יאכל או שהוא דבר האחד דל"כ אדרבה אסור לו לעשות מלאכה. נמלא אין חולק על החיים נמה שמלך עדים להודיע להקונה, לכן לענין נס'י' שלם נטמה בהכשר נחור. "כשר למחודין מן המהודין" או לשון דומה המורה כי הנהגה כי המולר נעשה בחלילה הכשרחה ללא פקוק, אז על הרוב המכשיר נלקדק שהיה אותו מולר כשר נחמה גם במדקדקים המקפידים שיהי אוחז בחלילה הכשרחה ולא רק משום הפס'ים, ניעול ברוב וכה"ג. זה טעם נוסף להחיר לקונה בלא שאלה.

יב) עוד חמינה להשיר שכל כבי' שנטמה בהכשר מורה כי המולר כשר בחלילה הכשרחה וההיחוד, אז על הרוב המכשיר נלקדק שלא יהיו אלה דברים שגליהם נחמה, "בעל נפש יהוש' לעמור" או "שומר נפשו ירחק ממנו". עיי' דרכי השוכה (סי' קע"ז סי' ק"א) שכל הדברים שנספק בהם דבעל נפש יחמיר לעמו, מחוייב המורה לכבוד ח' זה להשואל ולא יחיר לו הדבר סהם כי אולי ראה שהוא להיות בעל נפש ע"ש. ופשוט דכן הוא ומשגיח שכן הוא במקום שאמר, שומר נפשו ירחיק ממנו. ולא יסמוך הרב המכשיר עליו כי מי שהוא בעל נפש או מי שהוא שומר נפשו בלא"ה לא יאכל מיני אוכל המיוארים בס'עונאות נבחי חרושה, כי מדקדקים רבים משתמשים בהם ועכ"פ נעה דוחק קלה.

יג) ואשר חשש ממכית שיעיף עוד בזה משום מבעל איסור להחלילה, אינו יודע מה עולה על דעהו לחשוש לזה בדבר הנעשה בהשגחה רב מוסמך ירח וחרד, שאם הרב הנותן בהכשר אינו ירח וחרד בלא"ה אסור למוך עליו ועל הכשריו. — והכרחי כי אולי טווחו לחוב בזה לשיעה הרדב"י (ח"ג סי' התקע"ה (תקמ"ז) ש', בדבר ידוע שאסור לקח מן העברים דבר שנבעל בם דנשטח שוקתו מן העברים כאלו מבעלו להחלילה ובדבר שיש לו עיקר מ"ה אטי' דהשחה כוי מדרבנן לא מבעלין להחלילה דלא החירו יו' נדיענד אלא מפני הפסד ממנו אכל לקחתו מן העברים להחלילה הוא ואסור ע"כ ע"ש. ולכן אם בעל ביה החרושה הוא עברים ומחבטל זה איסור נרבי או בם, אז נשטח שישאל קונה אח"כ מן העכו"ה שהחורה שהוא מילר הרי הוא מבעל האיסור להחלילה. ואפי' כשבעל ביה החרושה הוא ישראל אלא שליטר שחורחו הוא זקוק לחומרים שקונה אוחס מנחי מרשה אחרים, ואם קונה חומר שנבעל בו איסור וכוהו קונה מן העכו"ה הו"ל מבעל איסור להחלילה.

יד) אמנם הרי רובם המכריע שז' האחרונים חולקים על הרדב"י בזה ועיי' דרכי השוכה (סי' ק"ה סק"י) אריכות דברים ממתכרים רבים. ואני מתפלל עליו אך לא הביא בזה דברי הטובי' (חמינה חו"ד סוסי' י"ז) ש' לנגן יין שר'

שנעטייהו טחנין לחוך היורה נעה הבישול בשר נבילה וכו' וז"ל וי"ש של נכרי אם ידוע שיש בו ששים אפי' לבסוף כל מה שנעשה אלא נכרי ידענד הוא ובעל בם וכו' עכ"ל. ועיי' פ"ה (יו"ד סי' ק"ה סק"ה) שמעתיק דבריו, ומבואר דעמו להדיח שאם נחבעל בידו עברים קרני ממנו חשיבה ידענד ומיהר. — והריני מוסיף לז"ל שכן מבואר גם בשריה ביה ילחק (חו"ד סי' ה"א סי' קמ"ב אות ח) שדברי הרדב"י הם נגד כל הפוסקים. ועיי' עוד לו (שם ח"ב בקונטרס סי' ל"א אות ב') דאפי' ניעול ברוב ביד עברים מותר לקונה ממנו ומשגיח ניעול בם דאיסורה כמאן דליחא דמי ודלא כהרדב"י ע"ש. גם בשריה הא"ף לך שלמה (בסופו בהשטחה חלקן אריח סי' ל"א) כי בפשטות דנביח עברים בעל בם ע"ש נדונתו. וכן מוכח בשריה ל"ה החדשה (חלו"ה סי' ס'). ועיי' גם סי' ערך שי (חו"ד סי' ל"ט סעי' ו' ד"ה נחב ועוד שם סי' ק"ה סעי' י"ב ד"ה א"ך). ובשריה ביה שלמה (חאכ"ע סי' ח) כי, דווקא בישראל המבעל דעביד איסורא שייך קנס לאסור למו שנחבעל בשבילי, אכל נכרי הזרק איסור לחוך היחר של אף ששטח בשביל ישראל למכור או ליתן לו במתנה ל"ה קנס ומותר אף למו שנחבעל בשבילו ע"ש. הרי שאפי' מחכוכו העברים לבעל בשביל ישראל אפי"ה מותר אף למו שנחבעל בשבילו, והיינו שמוהר להחלילה לקנותו או לקבלו במתנה כמבואר שם.

טו) נמצא נר"ד לדעת החולקים על הרדב"י בודאי שמוחר לקונה מוצרים אלה ואין כאן משום מבעל איסור להחלילה, אלא שגם להרדב"י כיון כאן איסור והוא לא שייך דינא דאין מבעלין איסור להחלילה מבואר בש"ך (יו"ד סי' פ"ד סק"מ) ועיי' דרכי השוכה (סי' ל"ט סק"ז), ונפטר כי כנראה גם הרדב"י אינו אסור רק משום חששא דשמא יאמר לעברים לבעלו ע"ש (ד"ה שוב). ומשגיח נביח ילחק הבי"ל (אות י"ד) דעמו של הרדב"י הוא משום דנכרי לא שייך ניעול דאחרי רבים לבעול בישראל כתי' ע"ש צ"ע.

טז) ואשר שאל עוד נדנד להרב המכשיר כי הפועלים עירבו דבר איסור באוכל שנעשה בהשגחתו וכבר נמכר לרבים, אם לר"ד הרב לפרסם נרבים כי מולרי אוכל הם אסורים, בודאי היכא שיש בדבר איסורא מדינא פשיטא שהוא מחוייב להודיע וכעין דליחא (כחובות ס' ועיי' ע"ה) רבט בהרי' תלחא פרסי וכו'. ועיי' נדה (ו') בתוס' (ד"ב נשטח) ש' ועוד י"ל שעה הרחק שהשואל הלך לו והי' עורה גדול לרדוף אחריו וכו' ע"ש. דבזה סמך רבי שלא להודיעו, משום שעה הדחק.

יז) ובמידה דמותר משום הפס'ים אף שפעה אין כאן הפסד כלל נראה דא"ל להודיע, עיי' ש"ה עטרה חכמים (חו"ד סי' ב') מעתיקו גם בדרכי השוכה (סי' י"ז סק"ד) וז"ל, ואף אם כי המורה מחיר שלא בהפס'ים כי יפכ השחוקה לכבוד התורה ולומדי ומדוע חוקטו בעיניו כבוד למדן מהפסד מה שנשפך ע"כ. ועיי' ש' גילוי דעה (פתיחה להל' ערופות אות מ"א) שמל"ן ג"כ להשי' בע"ה הבי"ל ומניח ארוחת לדבריו ע"ש. וז"ל ממשי' הוא בעצמו בשו"ת מהרש"ם (ח"ג סי' שבי"ג) ואכ"מ להארין. ובודאי דלאו כל אנפין שוין בזה. ועוד יש כמה פרטים בזה ואיני לבאר כולם. — וכו' יעזרני עדיש שלא חלה ח"ו הקלב מהחיי מעשה ועד שולס אכ"כ.

העולה להלכה: ה) דעה רובם המכריע של הפוסקים כי מחומר משים הפסימ, מחורר בין לפעלים ובין לכל העולם כולו (אות ב-ט). — ג) מוכר או נוח דבר שהוחר משום הפסימ יודיע ואלו להקנות או להמקבל (א"ח י"א). — ג) אם כתוב נוסח להכשר "כשר למהדרין מן המהדרין", אז על הכר המכשיר לדקוק שיכא המוצר כשר בלא הפסימ ובלא ביעול ברוב וכדומה (אות י"א). — ד) דעה רובם המכריע של האחרונים כי איסור שנתבטל ברוב ומכשי"כ בסי ביד עכ"ם ומכשי"כ נפשע טע"ג ביד עכ"ם, מחורר לישראל לקנותו מידו (אות י"ב י"ג). — ה) נודע להכר המכשיר שנתערב איסור במוצר שנתעשה בהשגחתו ובכר נמכר לרבים, אם המוצר נאסר ע"י מדינה מחוייב הכר לפתסם הדבר ברוב (אות ע"ז). — ו) בהג"ל והוא מחורר משום הפסימ אינו מחוייב לפתסם הדבר (אות י"ז).

סימן צ

דין לומר לעכ"ם בשבת הלויני, ובן חו"ל כא"י ודעתו לחזור לומר הלויני לבן א"י כיו"ט ב' של גלויות. — ודין השואליני במקום שאין חיבר.

א) בשו"ע א"ח (סימן ש"ז סעיף י"א), כתוב, השואל: דבר מחבירו לא יאמר לו הלוי וכו' שמה יכתוב. נראה לפי עניוה דעתי בסי"ד דנדקדוק נקט "מחבירו" וכן א"ח גם במחני שנה (דף קמ"ח). שאל אדם "מחבירו" כדי יין וכו' ובלנד שאל יאמר לו הלויני, ומפרש בנ"י טעמא, הלויני אחי למכתב, ופרש"י (ד"ה גם הלויני) ואחי מלוח זה לכתוב על פנקסו כך ובן הלויני כדי שלא ישכח ע"ש. וכן סי' הר"ן והרשב"ע שם. משמע שאין חשש שהלוי ירשה לעצמו כמה לוח רק שהמלוח יכתוב על פנקסו כך ובן הלויני. וכן מוכח גם בחוס' שם (ד"ה שאל) שכי לפרש"י ולכן בשאלה לא חיישין לשמה יכתוב, דאי מחבט ל"י לוינא חייב הכי להחזיר אלא דעבידי דמשאלי פתוח מלי יום אבל עמי לא משאלי ע"ש. ואחתי יתחש כיון שהלוח אינו יודע מתי יתבטלו ואולי לא יתבטלו עד ל' יום אחי למכתב כדי שלא ישכח, איך דלכתיבה הלוח גם בהלוח לא חיישין, שאין דרך הלוח לרשום להלוחותיו. — גם לשיטת ר"ת כי שם החוס', מחורר שמחזיר "לוי לשון שאלה זכור הוא. ובתי הרשב"א (שם ד"ה אמר) כ', שאלה כיון שהיא חוזרת צניני, "ואינו רואה אהבה" לא חייש לשכחה משא"כ בהלוחה וכו' עכ"ל, הכי קאי על המלוח וקשה אכתי יתחש שהלוח דלא שייך גבי האי טעמא יבא לכתוב, איך לכתיבה הלוח בלא"ה לא חיישין ובמש"כ.

ולכן דוקא בשאל "מחבירו" ישראל לר"ך לדקוק שלא יאמר לו הלויני שלא יבא המלוח לכתוב, אבל בא ללווח מעכ"ם שפיר מלי לומר לו הלויני, שגם אם יבא העכ"ם המלוח לכתוב על פנקסו לזכרו כך ובן הלויני, מאי איכפת לן, ולכתיבה הלוח הכי אין לחוש כמנואר.

ב) אמנם הרמב"ם (פ"ב מה' שנה ה"ב) כ', ואסור "ללווח ולהלווח" גזירה שמה יכתוב וכן אסור לקנות ולמכור ולשכור ולהשכיר גזירה שמה יכתוב וכו' עכ"ל. משמע קלה דבין לגבי הלוח ובין לגבי המלוח שייכא גזירה דשמה

יכתוב, וא"כ גם מעכ"ם אסור ללווח שמה יכתוב הלוח הלוחות, והצירו דנקט ע"כ לאו דוקא ע"י הו"ס (שנה ק"ג. ד"ה אומר) דאע"ג דקאמר אומר אדם לחבירו וכו', חבירו לאו דוקא, דל"ש עכ"ם ול"ש ישראל. ומיהו אין זה מוכרח בדעה הרמב"ם שהרי גם במחני קהני, שאל אדם מחבירו וכו' ובלנד שאל יאמר לו הלויני, הכי דנקט איסורא דהלויני לגבי הלוח, אף שאין איסורו לפרש"י ור"ת אלא שמה יכתוב המלוח כדוכחתי לפיל (אות א'). וע"כ שאסרו על הלוח להזכיר לשון הלוחה כדי שלא יגרום מכשול למלוח שפ"י שהלוח יזכור לשון הלוחה יש לחוש שיכא המלוח לכתוב, וכן אפשר גם בדעות הרמב"ם שכי, ואסור ללווח ולהלווח, ור"ל שאסור ללווח להזכיר לשון הלוחה וגם אם עבר והזכיר אסור למלוח להלווח לו. וזה שפיר מסיים ברמב"ם שכי, שאל אדם "מחבירו" כדי יין ושמן ובלנד שאל יאמר לו הלויני ע"כ, וי"ל דנקט מחבירו דוקא, אבל שאל מעכ"ם שפיר אומר לו גם הלויני, גם העור (סי' ש"ז) כ', לא יאמר לו הלויני וכו' שמה יכתוב "הלויני לפלויני" כך וכך, הכי דכל החששא רק שהמלוח יכתוב.

ג) וע"י שו"ה כ"ם (הא"ח סי' ע"ג) מספק"ל אם גם ביו"ט אסור לומר הלויני, ומסקנתו דשנה ויר"ט שוין בזה לאיסורא ע"ש, וכ"כ גם המשגיב (סי' חק"כ סק"ג) ע"ש. וע"י שו"ה זכרון יהודי (הא"ח סי' ל"ד), ולפמ"ש (אות א') דלא אסור לומר הלויני אלא כדי שהמלוח לא יבא לכתוב אבל להלוח בלא"ה אין לחוש שיכתוב לעצמו, דבן חו"ל באר"י אף שדעתו לחזור שכל דיני בני חו"ל עליו ואסור לי ביו"ט לומר הלויני לבן חו"ל הנמצא אהו באר"י ודעתו לחזור, מימ מחורר לו לומר הלויני לבן אר"י ביו"ט ב' ש"ג, דאף אם יבא המלוח לכתוב הכי בן אר"י הוא ויר"ט ב' ש"ג חול הוא לגבי ומחר לו לכתוב, ושהלוח בן חו"ל יכתוב אין לחוש ובמש"כ.

ד) כן נראה שאסור לבן אר"י לומר הלויני לבן חו"ל הנמצא באר"י ביו"ט ב' ש"ג ודעתו לחזור, דאף דלהבן אר"י חוג גמור הוא, יש לחוש שהמלוח בן חו"ל יבא לכתוב ולדודי הכי ויר"ט ב' ש"ג נמור הוא. וכמו שאסור ללווח לומר בשבת הלויני כדי שלא יבא המלוח ובמש"כ (אות ב') ה"ה בזה.

ד) שני בני אר"י הנמצאים בחו"ל על דעה לחזור, ל"ע אם מחורר אחד לומר לחברו הלויני ביו"ט ב' ש"ג, די"ל דוקא לבן חו"ל אסור לומר הלויני ביו"ט ב' ש"ג גזירה שמה יכתוב ונמצא חילול אח הו"ע"ם, משא"כ בן א"י בחו"ל ודעתו לחזור הכי שאסור לו לכתוב ביו"ט ב' ש"ג אפי' בליעמא, מימ אם עבר וכחב לא חילול ויר"ט ב' ש"ג חול גמור הוא לגבי, וכו' שמימ אסור לו הכתיבה משום שינוי המתלוקה, אלא שא"כ י"ל דדוקא כתיבה גופה אסרו משום שהיא בעלמא מלאכה ואסורה לגבי חו"ל, לא כן דבר שאינו מלאכה בעלמא אלא שעשהו יוכל לגרום שיבא לטעוה גם מלאכה גמורה, ובכ"ן לומר הלויני שהוא גופה אינה אסורה אלא גזירה שמה יכתוב, בזה י"ל דלא גזרו בכן א"י בחו"ל דשמה לא יבא לכתוב ואח"ל יכתוב שמה לא יבא לדי מתלוקה, ול"ע. — וע"י כע"ן זה בספרי שו"ה ב"ל החכמה (ח"א סי' ל"ט אות ז') לפנין פירות שגשרו ביו"ט ב', מש"כ שם.

ה) בעמדי בזה אמרתי לנאר דברי המג"א (סי' ש"ז סק"ד) שכי, במקום שנהגין שפחם הלוחה רשאי לכתבו